

## ТЕМА 14

(предучилищна педагогика)

Модели и механизми на взаимодействието „дете-изкуство“ в условията на детската градина  
Форми и методи на работа по изобразително изкуство, музика и художествено възприемане  
на произведения за деца от предучилищна възраст. Диагностика на компетенциите в  
предучилищна възраст по направленията изобразително изкуство и музика.

Изкуството е най-важната форма на естетическо отношение на човека към действителността. Желателно е детето от предучилищна възраст да контактува със света на изкуството с цялото му разнообразие и богатство. То служи за формиране на основни форми на психическия живот на децата. Художественото развитие е възможно само, когато децата общуват с всички видове изкуства. Това ще съдейства за формирането на най-важната човешка способност – да възприема, разбира, пази, съпреживява и създава красота в различни области от живота. Способността да се развива прекрасното се формира най-успешно тогава, когато детето е не само пасивен обект на естетически въздействия, но и активен субект, пресъздаващ художествени образи. Познанията, които имат децата от запознаването им с произведенията на изкуството и музиката, ги насочва към стимулиране на творческите им способности и изяви.

Детската изобразителна дейност е неотменно свързана с изкуството. Рисувайки, детето пресъздава своето отношение към света и в практически план реализира представите си за него. Най-голямо значение за детето има развитието на творческото въображение. За тази цел децата трябва да натрупат достатъчно жизнен опит, за да развият въображението си. То е ярко и неограничено, различно за различните деца. Творческото въображение се характеризира със създаването на нови образи, идеи и връзки на предмети и явления, при които липсват готови описания за тях. Предпоставка за развитие на художествено-творческа дейност на подрастващите е изобразяването по асоциация от произведения на изобразителното изкуство. Асоциациите са отражение на връзките и взаимоотношения между предметите и явленията от действителността. Начинът на тяхното образуване е по сходство, контраст, едновременност и последователност във времето.

На децата не трябва да се дават за анализ сложни за възприемане творби, творби, изпълнени с насилие, ужас и трагизъм, предизвикващи еротични чувства. Всеки образ трябва да е ясно очертан и охарактеризиран, да са изразени най-характерните признаци на предметите. Предпочитаните изображения за деца обикновено са фигури на животни и образи. В процеса на работа децата изобразяват предметите, изхождайки от логиката на чувствата и преживяванията. Те често рисуват къщата по-малка от заека, небето – червено-лилаво. Голям ефект за развитие на сензориката и наблюдателността у малките има сръняването на две картини с една и съща тема. След естетическата радост, преживяна от първия контакт с картината, те трябва да разберат идеята на автора, да я усмислят, да се насочат към формата и средствата на изобразяването. Творбите трябва да бъдат естетично издържани, а не вулгарни. За разбиране съдържанието на възприеманата картина, важна роля играе нейното название. Чрез собствената изобразителна дейност децата се учат да виждат главното, същественото в нещата и явленията – форма, цвят, конструкция, строеж, пространствено разположение.

Детето дълго време може да остане безразлично към произведенията на изобразителното изкуство, ако учителите и родителите не го насочат към тях. На тях се пада задачата да му осигурят достъп до музеи и галерии, за да го запознаят с разнообразието на творбите, чрез посещение на изложби в детската градина и извън нея. Трябва да възпитат у детето любов, траен интерес и необходимост от контакти с произведенията на изкуството. Педагогът подбира всичко, което спомага да се обогатяват естетическите възприятия у децата, умението да виждат прекрасното, което съдейства за възпитание на художествен вкус.

Музиката и изкуството, отразяващо действителността в художествени образи със специфични изразни средства. Слушайки муикални произведения, в детето възникват чувства, мисли, образи, асоциации и то достига до разбирането на самото произведение. След това у детето се поражда желание да пресъздаде възприетото. Музиката е подходящ стимул за

активизиране на творческото въображение на децата. Занятието се запазва като основна форма на музикално възпитание и обучение в детската градина. Учителят по музика е призван да формира интерес и положително емоционално отношение към музикалното изкуство; да изгражда система от знания, умения и навици чрез включването на децата в различните видове музикални дейности – слушане на музика, пеене, свирене с детски музикални инструменти, музикални движения и детско музикално творчество. Посредством тези специални задачи в музикалното занятие се формират и редица позитивни социално-нравствени естетически качества у децата. Те трябва методически правилно да бъдат обучавани, за да може да се достигне до удоволствие от слушане на музика, пеене, свирене на детски музикални инструменти, движение с музика и детско музикално творчество.

От особено значение е връзката между музикалното възприятие и желанието за изобразяване на възникналия образ. Художествените образи, които децата възприемат от художествената литература съчетават в себе си личния опит натрупан от децата и знанията за заобикалящия ги свят, които стават база за развитие на въображението. Приказките си остават най-обичаният и предпочитан жанр на художествената литература за деца. Тя помага на детето да разбере взаимоотношенията между хората и възпитава естетически чувства, въздейства на въображението. Поезията буди неповторимо емоционално изживяване, но за да може детето да разбере практически тези лирически произведения, те трябва да са близки до неговите познания. Кукленият театър е най-яркото изкуство за тази възраст. Основните изразни средства са близки и разбираеми за децата. Движенията и музиката изграждат театралния образ, който силно въздейства със своята яркост и динамичност. Характерно при възприемане на кукления театър от децата от предучилищна възраст е възможността да се идентифицират с героите. Контактите на децата с различни видове изкуства допринасят за усвояване на уменията и ориентиране в изразните средства. Възприемането на произведения на изкуството зависи от достъпността на произведението. Приобщаването на децата към света на литературата става в три насоки: възприемане на художественото произведение, осмисляне на художественото произведение и образност на текста. Слушаният текст насочва детето към съпреживяване и това дава възможност за отразяване на художествената реалност чрез игри, изценировки, драматизации.

Приобщаването на детето към света на изкуството може значително да обогати духовния му свят, да разшири хоризонтите на мисленето и въображението, а също така да развие художествения вкус и способността за критическо мислене.